

acteurs in hun spel de afstand tot hun personage lieten zien, was nadrukkelijk beïnvloed door de aanpak van Maatschappij Discordia. Al kunnen we ons slechtere inspiratoren indenken dan het Nederlandse ensemble rond Jan Joris Lamers, dat in de jaren tachtig en negentig de ramen van het repertoiretheater opende.

De Roovers hebben het zich vanuit dramaturgisch oogpunt nooit gemakkelijk gemaakt. Na *De rechtvaardigen* maakten ze bijvoorbeeld een bewerking van *An Outpost of Progress*, een verhaal van Joseph Conrad over twee Europeanen in een eenzame handelspost in Centraal Afrika die zich wanhopig vastklampen aan de vooruitgangsgedachte. Van dit verhaal was alleen een uniek exemplaar in de universiteitsbibliotheek van Leiden te vinden, in een boek dat niet helemaal opgevouwen mocht worden. Daarom moesten De Roovers het ter plaatse integraal overschrijven. In *Demonen III*, zoals ze hun bewerking noemden, gaven ze begrippen als „anarchisme” en „geheim agent” een eigentijdse bijklank en lieten ze via hun soms aan marionetten herinnerende bewegingen zien hoe personages poppen in een politiek spel kunnen worden.

Vanaf deze voorstelling ging de kwaliteit van het werk van De Roovers in stijgende lijn. Ze durfden ook meer te variëren. Zo maakten ze voorstellingen voor jong en oud, met hun bewerkingen van *De kleine zeemeermin* van Andersen en *Blue Remembered Hills* van Dennis Potter. Beide voorstellingen gingen over het verlies van kinderlijke onschuld. Het zeemeerminnetje is te nieuwsgierig naar de mensenwereld en moet daarom haar stem opofferen. En in Potters stuk, dat zich afspeelt in 1943, begaan kinderen in hun bosspelletjes dezelfde wreedheden als militairen. Muziek kreeg al een centrale rol in hun versie van *De kleine zeemeermin*, maar kwam in 2000 helemaal centraal te staan toen ze vertrokken van de suite uit *L'histoire du soldat* van Igor Stravinsky en aan Peter Verhelst vroegen om binnen dat stramien een tekst te schrijven. Het resultaat was de koele voorstelling *Histoire d'A*.

Toch liggen de hoogtepunten van tien jaar De Roovers elders. Voor mijn part worden die gevormd door hun versies van *Maria Stuart* van Friedrich Schiller, *Van de brug af gezien* van Arthur Miller en *Metamorphosen* naar

Ovidius. Glasheldere bewerkingen van stukken waar soms een dikke laag op lijkt te liggen — een verdienste van de sinds 2001 in dienst zijnde dramaturg Klaas Tindemans —, personages die niet zomaar dragers van ideeën zijn, maar dankzij het talent van Robby Cleiren, Sara de Bosschere, Luc Nuyens en Sofie Sente, anno 2004 de kloppende harten van de groep, mensen van vlees en bloed worden. Acteurs die de paradoxen en de nuances van de figuren die ze neerzetten tegelijk luchtig en met diepgang durven tonen. Uitgezuiverde beelden van het menselijk bedrijf dat niet altijd zuiver op de graat is.

Paul Demets

De Roovers, p/a Verenigde Werkhuizen Thassos vzw, A. Rodenbachstraat 19B, B-2140 Borgerhout, tel. +32(0)3 235 0490, fax +32(0)3 235 11 05, www.deroovers.be.

The Nits. Dertig jaar eigen geluid

De Amsterdamse groep The Nits (Engels voor „de neten” oftewel „de luizen”) werd in 1974 opgericht. 1974 was een tamelijk verwarrend popjaar. Rock was al enkele jaren „dood”, sinds het uiteenvallen van The Beatles en de dood van enkele kopstukken van de sixtiesgeneratie, zoals Jimi Hendrix, Janis Joplin en Jim Morrison. De hitparades lieten gillende mannen met haarlak, lipstick, mascara, glitteroveralls en hooggehakte laarsjes aan het woord. Met *bubblegum*- en *glamrock* werden er weer singeltes gemaakt voor het wegwerpen. In Nederland kwam het eerste groene sprietje van de Nederlandstalige popmuziek boven de grond, terwijl Vlaanderen zijn toekomstige held Raymond van het Groenewoud in de armen aan het sluiten was. De buitencommerciële categorie van de bands was in Groot-Brittannië aan het rocken in de pubs (pub-rock).

Aan de Rietveldacademie studeren op dat moment Henk Hofstede en Alex Roelofs, oprichters van The Nits. Rob Kloet vult de groep later aan. In 1977, het internationale doorbraakjaar van de punk, verschijnt de eerste Nits-single, „Yes or No”. Vanaf dat moment is duidelijk: The Nits zijn geen punk, maar *arty* new wave, verwant aan de New Yorkse nieuwe golf uit de club CBGB's (Television, Blondie, Talking Heads). De hitparade wordt in 1979 bestormd met „Tutti Ragazzi” en het Britse popblad NME roept vervolgens de LP *Tent* uit

tot *runner-up* in de categorie Beste Buitenlandse Album. De zeer eigentijdse commerciële potentie zonder concessies aan platgetreden paden en hebbelijke handen van platenbazen is grotendeels de verdienste van producer Robert Jan Stips. Deze maakt als toetsenist vanaf 1981 jarenlang deel uit van The Nits. Na *Tent* nemen The Nits het besluit beroepsmuzikanten te worden. Van de dertig jaar die The Nits in 2004 bestaan, hebben ze er bijna vijftig op zitten als profs. Dat is een enorme verdienste, want veel hits hebben The Nits niet gehad. Ze hebben wel genoeg liedjes geschreven en gezongen die „iedereen” kent. Minimaal één in die categorie is eigenlijk al voldoende voor onvergetelijkheid, en dat is wellicht „In the Dutch Mountains”, eventueel concurrerend met „Adieu Sweet Bahnhof” en „Nescio” als bekendste hits van The Nits. Het optreden op het Deense rockfestival Roskilde in 1983 is het begin van een Europese carrière om je pet voor af te nemen. Het is bijvoorbeeld geen sinecure in het ontzaglijk popkritische Finland een bekende naam te zijn. The Nits is het gelukt. Puur op karakter en eigenheid – de Hollands-Engelse uitspraak van Henk Hofstede is in combinatie met zijn stemgeluid uit duizenden herkenbaar – zijn The Nits een constante factor in de continentaal-Europese popwereld. Ze zingen in het Engels, maar ze maken er een soort euro-Esperanto van, door ook woorden uit allerlei andere talen te gebruiken, het liefst dwars door elkaar heen. Op die manier hebben ze een geheel eigen aanpak gevonden om het probleem van de taalkunde het hoofd te bieden. Producers- en bezettingswisselingen hebben regelmatig het Nitsbed opgeschud. Vooral het toetreden van de bassiste Joke Geraets en achtergrondzangeres Petra Lugtenburg (beiden in 1985) trok het Nitsgeluid meer open en maakte het avontuurlijker. Internationaal succes werd geboekt met *In the Dutch Mountains* (1987), een staaltje Nitsigheid dat de groep de BV Pop Prijs oplevert. Daarna toeren The Nits zowel door de Sovjet-Unie als de Verenigde Staten. De relatie met de Stichting Popmuziek Nederland die jarenlang het monopolie op overheidscontacten en -gelden voor de

The Nits.

popsector had en waarvan Henk Hofstede bestuurslid is, legt de groep geen windeicren. Zo is de band openingsact op het New Music Seminar van 1991 in New York. Vanaf 1989 wordt de groepsnaam kortweg Nits. In de jaren negentig consolideert Nits zijn positie in de wereld van de alternatieve pop. Hitsingels zijn er niet of nauwelijks meer. De groep komt in 1994 onverwacht en sterk uit de hoek met Nederlandstalige bewerkingen van Nitsnummers, in combinatie met oude cabaretliederen van Freek de Jonge. Deze vertaalt „In the Dutch Mountains” als „Dankzij de Dijken”. Hun samenwerking gaat onder de naam Frits. Rond die tijd breekt Nederlandstalige muziek definitief door dankzij Marco Borsato’s monsterhit „De meeste dromen zijn bedrog”. Nits zet het eigen-taal-experiment niet door en keert terug naar de vertrouwde Nitswereld van melancholie en kunstigheid (en soms gekunsteldheid). Nits raakt even het kompas kwijt als Robert Jan Stips in 1996 de groep verlaat; iedereen lijkt bezig een nieuwe eigen weg te zoeken zonder de Nitsparaplu. Maar al in 1997 treden Hofstede en Kloet weer als Nits op in hun favoriete Finland. In 1998 is *Alankomaat* (Fins voor Nederland) met behulp van Finse gastmusici het resultaat van de *reshuffle* en wederopstanding. Het fenomeen „theatertour” wordt door Nits uitputtend pan-Europees ingevuld. In 2000 wordt Japan aangedaan in het kader van 400 jaar betrekkingen Nederland-Japan. Nits is zonder twijfel een van de meest bijzondere, meest concessiearme culturele ambassadeurs van Nederland.

De laatste jaren doet Nits van alles wat een gearriveerde band zoal doet: *reissues*, jubileumvieringen, combitours, soloprojecten, opdrachtcomposities. Weinig luizen meer in de pels en dat hoeft ook helemaal niet. Hofstede

brengt in 2003 zijn eerste Nederlandstalige solo-plaat uit, *Het draagbare huis*. Robert Jan Stips is als meest muzikaal onderlegde (volgens sommigen geniale) en hyperactieve popmuzikant al veel langer bezig met andere projecten en solodingen. Toch blijven alle bandleden genoeg verknocht aan Nits om met die groep verder op pad te gaan. De heren van Nits zijn nog heel geregeld in binnen- en buitenland te zien. Wie dertig jaar geleden nog niet geboren was of wie de band al die tijd niet zou hebben zien optreden, kan Nits dus nog altijd ontdekken. En dat is een goed teken voor een band met zo'n lange staat van dienst.

Lutgard Mutsaers

Zie www.nits.nl.

Discografie (alleen originele albums) en dvd

- 1978 *The Nits*
- 1979 *Tent*
- 1981 *New Flat*
- 1982 *Work*
- 1983 *Omsik*
- 1983 *Kilo*
- 1984 *Adieu Sweet Balmhof*
- 1985 *Henk*
- 1987 *In the Dutch Mountains*
- 1988 *Hat*
- 1989 *Urk*
- 1991 *Giant Normal Dwarf*
- 1992 *Hjwsi, a Rhapsody in Time* (componist: Robert Jan Stips; Nits met Radio Symfonic Orkest) live registratie
- 1992 *Ting*
- 1993 *AlidAdA*
- 1995 [als Erius, met Freek de Jonge] *Dankzij de dijken*
- 1996 *Nitsbox: Nest; Vest; Quest* (compilatie van oude hits, enkele nieuwe nummers, zelfgeschoten video's en restmateriaal van studio-opnames)
- 1998 *Alankomaat*
- 2000 *Nitsbits* (verzamel cd)
- 2000 *Wool*
- 2002 *Songs from Wuul* (live) – dvd
- 2003 *1974* + dvd

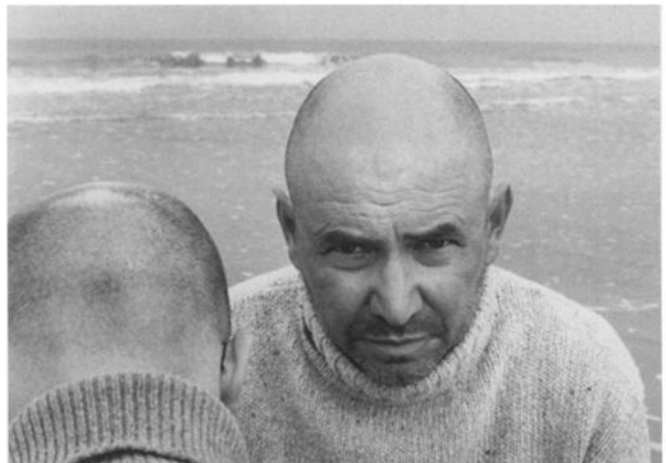
De opera van een nieuwe generatie. Tien jaar Muziektheater Transparant

Alles behalve de grote opera, dat is de kortste manier om het actieveld van Muziektheater Transparant te omschrijven. Grote opera, dat is het klassieke repertoire dat de grote operahuizen brengen. Grote opera, dat staat ook voor opera met grote middelen, waarin Transparant niet investeert. Transparant houdt van risico: het ac-

cent ligt sinds jaar en dag op het nieuwe. Het nieuwe is een zeer open gebied: de creatie van nieuwe muziektheaterstukken, van nieuwe kameropera's en van vergeten opera's uit het verleden. Men werkt ook veel met nieuwkomers: jonge componisten, jonge regisseurs, jonge zangers. De klemtoon ligt op de jeugd. 'Transparant viert in 2004 zijn tiende verjaardag.

Dat Transparant tien jaar lang een consequente lijn gevolgd heeft, is vooral te danken aan enkele constante factoren. Constant heeft de artistieke directeur Guy Coolen in het voorbijge decennium de vernieuwingslijn uitgezet. Constant zijn ook een aantal vaste artistieke medewerkers: zangers en regisseurs zie je in verschillende producties terugkomen. Constant is de kans die jonge musici krijgen, 'Transparant laat ze ontdekt worden en elders hun vleugels uitslaan. Zelden treedt Coolen op de voorgrond: hij voert een kwaliteitsbeleid en geen propagandabeleid waarbij de artistieke directeur zichzelf voortdurend in de kijker moet plaatsen.

De grote troef van de „middelgrote” onder-neming Transparant is de mobiliteit. Met opzet neem ik niet de woorden „kleinschalig” of „met beperkte middelen” in de mond, omdat hier immers met de middelen gewoekerd wordt. Gelukkig is „kleinschalig” een gedaateerde term geworden en is kleinschaligheid bij de alerte lieden in de culturele sector vervangen door samenwerking en coproductie. De opsomming van de coproductenten van Transparant levert weer een lange lijst op, waarvoor ik graag naar de website verwijs.

Dirk Roofthoof in „Enoch Arden” – Foto Herman Sorgeloos.